

ניצוצי אורה מתורתם ודרכיהם של אבותינו ורבותינו הקדושים מאורי הדורות זיע"א

על הפרשה

אלה תולדות נח נח

כתב החתם סופר:

רמז למשאחז"ל (אבות פ"ג מ"י) כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו וכן בהיפוך, נמצא הנח לבריות יולד מזה שיהיה נח לשמים, נמצא אלה תולדות נח התולדות של נח הוא נח השני כנ"ל וק"ל.

זכרון לצדיקים

ביום ז' מרחשון ימלאו חמישים שנה להסתלקותו של הגאון הנודע רבי ישראל וועלץ זצוקללה"ה אב"ד בודאפעסט בעל שו"ת "דברי ישראל"

בשנת תרע"ג והוא אך כבן עשרים ושש שנה (!) נתמנה רבנו לרבה של קהילת טיניע, בה הקים גם ישיבה והרביץ תורה לעדרים.

בשנות מלחמת העולם הראשונה כאשר בחסות הבוקה והמבולקה התנפלו גויי הארץ על שכניהם היהודים לשלול שלל ולכוז בז, נמלט רבנו ממקומו עם אשתו ועולליו הרכים כשהוא נקי מנכסיו אל עיר הבירה ההונגרית בודפשט, יחד עם המוני פליטים שנמלטו אף הם מהקהילות הקטנות בהונגריה שחרבו.

אך גם בזמן עגום זה התגלה רבנו זצוק"ל במלוא הדרו, כאשר באותה העת בעקבות המצב הקשה הסתובבו ברחובות נערי הפליטים חסרי מעש, והרי אמרו חז"ל "הבטלה מביאה לידי חטא", חלקם פרקו עול או נפלו טרף לקבוצות ותנועות שונות שעשו בהם שמות. רבנו בראותו את הנשמות ההולכות לטמיון עמד והקים ישיבה לצעירים בעשר אצבעותיו, כאשר הוא עצמו ומשפחתו רעבו ללחם ללא שום תמיכה כלכלית, אל הישיבה נאספו הבחורים הפליטים חסרי המסגרת, ורבים מהם צמחו לימים ליראי ה' ותלמידי חכמים, כאשר הצלתם נזקפת לזכותו של רבנו.

יחד עם זאת נתמנה כדיין ומורה צדק בבודפשט, ומהר מאד התפרסם כאחד מגדולי הרבנים בהונגריה, כשרבנים מכל קצוי הונגריה פונים אליו במכתבי שאלות ותשובות במשא ומתן בהלכה.

ספרא רבא היה רבנו זצוק"ל כל ימיו, במשך כשישים שנה העלה על הכתב חידושי תורה וביוריי הלכות, בכל קובץ תורני שיצא לאור בתקופתו אנו מוצאים אותו בין הרבנים אשר פרסמו מחידושי תורתם במאסף.

בין היתר הרבה לפרסם מאמרים הלכתיים במאסף התורני הנודע "תל תלפיות" שיצא לאור בבודפשט, וכאשר נפטר העורך והמייסד הגאון רבי דוד צבי קאצבורג בשנת תרצ"ז, לקח על עצמו רבנו את עול עריכת הקובץ התורני.

במאמר "קול קורא" שהתפרסם בקובץ הראשון אותו ערך רבנו, נאמר כדלהלן:

"עורכנו החדש איננו חדש ממש לחותמי "תל תלפיות" כי עוד בימי חייו של בעל "התל" ה' הרב ר' ישראל וועלץ היו עזרו הנאמן ויד ימינו בהערכת התשובות כהלכה לכל שואל כענין, אשר פנה בשאלתו אליו. זה שנים רבות אין לך חוברת של "תל תלפיות" אשר לא נמצאו בה מאמריו היקרים ותשובותיו המחכמות של החכם הנזכר. מלבד זה הוא עוזר תמיד להירחונים: קובץ אגודת הרבנים, לקט שושנה, בית ועד לחכמים, הנשר, קבוצי אפרים. גם חבר את הספר ההלכותי: "חק ישראל" בשני חלקים.

הרשינו לנו להעיר על זה את קוראינו הנכבדים, לא למען עשות לעורכנו החדש פרסום, אשר איננו צריך לו כלל, כי כבר אתמחי גברא, אבל הפצנו להראות לחובבינו, כי הערכת ירחוננו נמסרה בידי איש אמונים ומהיר

במלאכתו אשר לפני מלכי רבנן יתיצב בבקיאיותו הגדולה ובשקידתו הנפלאה".

ומן הראוי לציין, כי מלבד תשובותיו של רבנו לשואליו, עמד גם על משמר ההלכה כשהוא אינו מהסס לצאת במלחמתה של תורה להעמיד האמת על תילה. ודוגמא אחת נציין המופיעה בקובץ התורני "הנשר", שם מכה רבנו על קדקדו של אחד שהתיר שתיית חלב עכו"ם בזמננו כיון שלדבריו כבר אין שייך הטעם לגזירת חז"ל, רבנו מקדים לתשובתו ההלכתית את מאמר החכם "אהב סוקרטס, אהב אפלטון, והאמת יותר מכולם!".

"כן ראיתי מה שכתב... ובפלפולו התאמץ ביחוד להמציא מקום להתיר לשותות חלב עכו"ם בזמן הזה, ולא בחנם אמר החכם הלשון הוא קולמוס הלב, וכל הרואה דבריו בעיניו יראה כי רק אהבת ישראל בוער בו, ומדברת מתוך גרונו, ואם אמנם הנייר יסבול הכל, אבל לסבול גם בוקי סרוקי שתולה בי לחנם, כזאת לא יוכל לסבול גם הסבלן, הסובל את כל מה שמעמיסים עליו..."

... מכל הלין מצאתי אנכי יתוש קטן נגד "השועל" לצאת מסבלנותי כי ראיתי תקנתו מחמת אהבת ישראל הבורע בקרבנו, הוא קלקלתו ומקלו יגיד לו נגד דברי פה קדוש רמ"א..."

בהקדמה לאחד מכרכי השו"ת "דברי ישראל" כותב נכדו המוציא לאור: "אפשר לומר שלא היתה הנהגה טובה או מילי דחסידותא או תפלה נאה, שלא היה עושה אותם או אומרם". כל מנהג ישראל היה יקר בעיניו עד למאד והשתדל לקיימו.

ודוגמא אחת מיני רבות, בני משפחתו ידעו תמיד כי בלכתו לישון נוהג רבנו ללבוש על ידי כפפות, ולאחר פטירתו מצאו שציין רבנו לעצמו את הכתוב בספר "מדרש תלפיות" (אות ט') "ראיתי הלכה למעשה מרבותי וגם מגדולי עולם בסאלוניקי עיר ואם בישראל, ואנשים חסידים, שבכל לילה ולילה היו לובשים בתי ידיים, והטעם שלא יגעו בגוף הנגוף, והידים עסקניות הם, ועם שמירה זו אז אין הטומאה אחר אלף חלקים יכולין לשרות עליהם, ואין צריך ראייה כי השכל מחייב האמת מה שהוא אמת".

מקפיד היה בהנהגה שקיבל מבית אביו לטבול במקוה טהרה בכל יום, והנה בשנות אברכותו כאשר כיהן כרבה של ק"ק טיניע, והימים ימי מלחמת העולם הראשונה כאשר ימוטו מוסדות תבל, ומחמת כן לא היתה אפשרות לחמם את המקוה, ורבנו זצוק"ל אף בעיצומו של חורף קפוא לא ויתר על טבילה במקוה מידי יום ביומו באשמורת הבוקר.

הרבנית ע"ה חששה שהטבילות במקוה הקפוא עלולות להזיק לבריאותו, פנתה בדמעות אל אביה הגאון רבי חיים אפרים באלטי זצ"ל אב"ד טארנאליה, ובקשה ממנו להשפיע על חתנו – בעלה הדגול, שיחדל ממעשים מסוכנים אלו.

חמיו הגאון שידע כי לא יצליח להשפיע עליו לחדול ממנהגו, פנה אל הגאון רבי מרדכי לייב ווינקלער זצוק"ל אב"ד דק"ק מאד ובעל "לבושי מרדכי", שרבנו זצוק"ל היה קשור אליו מאד, ובקש ממנו להשפיע על חתנו שיחוס על גופו וימנע מהטבילה במקוה במצב כזה, אך גם זה לא הועיל ורבנו דבק במנהגו באמרו כי הדבר אצלו בגדר "אל תטוש תורת אמן".

ועד ימי זקנה ושיבה באחרית ימיו בירושלים, הקפיד על הטבילה במקוה בזריזות ובמסירות נפש.

בפרוס ימי הפסח היה מתהלך בביתו אנה ואנה ובוכה בדמעות ממש באמרו הרי חמץ במשהו, ומי יודע אם נוכל באמת להשמר ממשו חמץ.

ובשלושת השבועות של "בין המצרים" היה נוהג לומר תיקון חצות בחצות היום בבכיות ובדמעות שליש, כאשר זמן רב לאחר שגמר את אמירת תיקון חצות עדיין לא שבה רוחו אליו והיה נצרך להמתין זמן מה עד שיוכל להשיב שואליו דבר.

בימי הרחמים והסליחות היה יושב ובוכה מפחד יום הדין הקרב ובא, אם יזכה לעשות תשובה כראוי, ואם כוחותיו יעמדו לו להתענות כראוי ביום הכיפורים.

בהספד מר אשר נשא רבנו זצוק"ל על מורו ורבו הגאון רבי עקיבא סופר זצוק"ל מפרשבורג בעל "דעת סופר" במלאת השבעה להסתלקותו, בבית המדרש "חתם סופר" בבתי אונגרין בירושלים, ונדפס בספר "ר" עקיבא ותורתו" קונן רבנו את הדברים דלהלן:

"איתא בגמרא סוטה דהקב"ה אומר מי יקום לי עם מרעים מי יתייצב לי עם פועלי און, ר"ל הא גופא אם רק יקום ויתיצב כאן יהיה הצדיק חומת ברזל נגד המתחדשים והמבדילים לבין אביהם שבשמים, כמו שהיה משה רבנו ע"ה איש אשר רוח בו לרוח כל אחד ואחד, ולא כל צדיק ואדם גדול בדורו מסוגל לזה דצריך שיהיה פי שנים ברוחו, דהיינו פעולותיו הטובות צדקות וגמ"ח – והעיקר מה שהוא גומל חסד עם כל אדם דהיינו שלומד ומורה להם הדרך אשר ילכו בה דרך עץ החיים. זאת ועוד אחרת, כל זמן שהצדיק הוא בחיים רבים מונעים את עצמם מלחטוא בעוד שיודעים שהגדול והצדיק נגדם, מחמת פחד והדר גאונו של אותו אדם גדול או לכבודו או למוראו – ובהו יבואר מאמר הכתוב בדוד המלך ע"ה בקינה שקונן על אבנר כי שר וגדול נפל היום בישראל, אשר מלת "היום" הוא לכאורה אך למותר, אולם הכוונה כי בזמנים ובעתים כאלה אשר הכופרים והמתחדשים והמבדילים בין אביהם שבשמים מתרבים בכל יום, צריך שיהיה שר התורה שיקום ויתיצב כאן נגדם כחומת ברזל, והיינו "היום" דוקא, כהיום הזה ניכרת נפילתו ביותר כנ"ל".

ומה נאים הדברים למי שאמרם, כאשר יחד עם שקידתו העצומה בתורה וכתבת חידושו ותשובותיו בהלכה, לא העלים רבנו את עיניו ממצב היהדות ושמירת התורה בכלל ישראל, בכל פרצה שהתעוררה בכרם בית ישראל היה הוא מראשי העומדים לגדור גדר ולעמוד בפרץ, וזאת הן בשנות רבנותו בהונגריה והן באחרית ימיו בארץ הקודש כאשר כבר לא שימש ברבנות, תמיד לחם ועמד על המשמר למען כבוד שמים ושמירת התורה וההלכה.

בשנות הזעם הנוראות כאשר יהדות אירופה עלתה על המוקד, שתי גם רבנו את כוס התרעלה, יחד עם אחיו יהודי בודפסט נלקח גם רבנו אל מחנה העבודה, בנו יחידו הרה"ג ר' משה הי"ד וחתנו הרה"ק ר' משה שמעון הופמן הי"ד נהרגו על ידי הצוררים, ועמם רוב מנין ובנין ממשפחת בית אביו וחתנו הי"ד.

לאחר המלחמה שב שבור ורצוף לבודפסט, ובראותו את מצבם העגום של אלמנות שבעליהן אבדו בשנות הזעם, הקים בית דין מרכזי לכל ערי הונגריה לעניני עגונות, שם ישב יחד עם הדיינים האחרים וגבו עדויות על כל נפטר ונפטר כדי להתיר את אשתו ממכילי עגונותה.

משך כמה שנים שימש כרבה של בודפסט, עד אשר בהשפעת השלטון הקומוניסטי הוכרחו לוותר על העצמאות של הקהלה היהודית האורתודוקסית, או אז החליט רבנו כי לא יוכל להסכים לרעה זו, ואין רצונו שעל ידו יתגלגל חורבן זה, ולכן על אף שהכל היה נראה אז על מכוונו, וגם הפרנסה היתה בשפע, נטל רבנו את מקל הנדודים והחליט לעלות לארץ הקודש ולחונן את עפרה.

בעלותו ארצה לא רצה לשמש ברבנות אלא לישב ולעסוק בתורה בשקידה, אך תורתו היתה מכרזת עליו ושמנו היה ידוע כאחד מגדולי הפוסקים בדורו, וביתו ב"שיכון הרבנים" בירושלים היה לתל תלפיות שאליו פנו בשאלות הלכתיות, רבנים ויושבי על מדין באו לשמוע חוות דעתו בענינים העומדים על הפרק, וגם אברכים ובחורים בני תשחורת היו באים לשוחח עמו בלימוד ולהתבשר מדעת זקנים.

סדר יומו היה עמוס בסדרי לימוד קבועים ורצופים שהחלו בשעות לפנות בוקר המוקדמות, והסתיימו הרבה לאחר חצות הלילה, וכאשר העידו כל שכניו כי האור בביתו כמעט ולא כבה רוב שעות היום והלילה.

דבר העורר

פחד נורא שורר בימים אלו בארץ הקודש, הרבה דברי חיזוק נאמרו ע"י משפיעים ודרשנים לרגל המצב, וב"ה כלל ישראל משתדל להתחזק

ולהתעורר לרגלי המצב הבלתי פשוט, ויה"ר שכל החיזוקים ישאו פרי ונשמע ונתבשר רק בשורות טובות בשמחה ובטוב לבב.

כמובן בסיפור לא פשוט זה שהתחיל ביום שמחת תורה **צריכים דעת תורה בשביל לדעת מה לדבר ומה לחשוב ואיך להתבונן על כל הפרשה** באופן כללי ועל כל פרט ופרט בפני עצמו, מי הוא בדיוק הפורש מדרכי ציבור שעליו נאמר באבוד רשעים רנה (יעו' שו"ע יו"ד סי' שמה סעיף ה), ומי הוא תינוק שנשבה שצריכים להתאבל על הרצחו, מי הוא נעבאך אפיקורס ומי הוא סתם נעבאך. מה צריכים להתפלל ובאיזה נוסח, מתי צריכים לומר דברים מסוימים ומתי צריכים לשתוק כדי שלא לקטרג על עם ישראל, מה הלקח הנלמד מכל סיפור ובמה עלינו להתחזק.

כל הרגשות הלב הנלוות לסיפור הזה, צריכות להיות רק על פי דעת תורה, והלואי שנזכה לנהוג כך ולשמור על צלילות הדעת.

ואעיר כאן על נקודה אחת בלבד הנראית לעניות דעתי, ואדרבה, תתקנו אותי אם אני טועה:

יהודים יקרים בכמה וכמה ערים חרדיות התנדבו לקשור ציציות עבור כאלו שלצערנו בחפזון המלחמה שכחו להביא מהבית, והתמונות התפרסמו בכל קצווי תבל איך יהודים יקרים בעלי זקן ופיאות קושרים ציציות בשביל שמירה והגנה על חיילי הצבא.

אח! אשריכם ישראל, מה טוב ומה נעים, ישראל ערבים זה בזה ובפרט בעת צרה וצוקה.

ושוב, עצם הסוגיא נצרכת לדעת תורה ולא כאן המקום לכך, האם אנו רואים בכל הצבא מקשה אחת של טומאה וזוהמא או שסוף סוף יש שם גם נשמות אומללות עם כוונות טובות, ובשעת סכנה איך צריכה להיות ההסתכלות, **סוגיא עמוקה צריכים ללמוד בעיון ולא בגליונות שבת, חשובים ככל שיהיו.**

אך נניח שבאמת מוטלת עלינו חובה לדאוג לאותם יהודים יקרים ששכחו להביא ציציות מהבית, ולשלוח אליהם את הציציות לחזית המלחמה כדי לזכותם במצוות ציצית השקולה כנגד תרי"ג מצוות.

אך האם באמת אלו שיזמו את המבצע הזה התכוונו לזכות את החיילים במצוות ציצית? **אם זו היתה מטרתם הם היו יכולים פשוט לגשת לחנות ציציות או למפעל של "טליתניה", "משכן התכלת" וכדומה, ולקנות כמות של ציציות מוכנות שתספיק לכל אלו ששכחו, ועל ישראל שלום.**

לשם מה צריכים לעמוד ולקשור את הציציות דוקא "לשם החיילים", האם זהו דין ב"לשמה" שיהיה לשם החיילים? והאם צריכים דוקא ציציות ירוקות? (דרך אגב, יעו' בשו"ע או"ח סי' ט ובמשנ"ב שם שיש ענין לעשות הטלית קטן לבן דווקא).

צר לי אחי היקרים, שעם כל כוונותיכם הטהורות ועל אף שמוכחתי כי רק לשם שמים עשיתם זאת, אך יתכן ששימשם ככלי משחק בידי אנשים שיש להם רצונות אחרים לגמרי.

נדמה לי כי אלו שיזמו את המבצע לא צריכים ציציות ולא שמירה עליונה, הם רוצים תמונות של חרדים בלבוש חרדי מובהק שמביעים זהות וסולידריות עם הצבא, יתכן שבסתר ליבם הם מקווים שה"אחדות" הזו תשפיע גם בעתיד על יחסם של יהודים חרדים לצבא, ואולי אף יביא לכך שהחרדים בעצמם ירצו לקיים "מצוה בו יותר מבשלוחו" ולהתגייס בעצמם לצבא, רח"ל.

כאמור, כך נראה לעניות דעתי. ולא אתפלא לשמוע כי כל הציציות הללו הושלכו לאשפה, כי את המטרה העיקרית הם כבר הפיקו, החיבור בין החרדים לצבא, חיבור שאנו ממש ממש לא מעוניינים בו.

[נשמח לשמוע של מי הרעיון, מי הנדיב שתרום והכין את הבדים הירוקים ואת החוטים, ומי טרח לצלם ולפרסם את מעמד הקשירה].

ויה"ר שלא ישמע שוד ושבר בגבולנו, ונזכה לשוב בתשובה שלמה, ונזכה לגאולה השלמה ברחמים גדולים במהרה בימינו אכי"ר.